

31.5.2004

2/5712/2004

Juha Merilä
WWF /kiljuhanhityöryhmä
Lintulahdenkatu 10
00500 Helsinki

Viite
Hänvisning

Kirjeenne 26.2.2004

Asia
Ärende

KILJUHANHIEN SUOJELUTYÖN PAINOPISTEET

Ympäristöministeriön käsityksen mukaan Fennoskandian luonnonvaraisen kiljuhanhen suojelussa ollaan jo pitkään oltu vaiheessa, joka vaatii tehokkaita toimenpiteitä. Näihin toimenpiteisiin sisältyy vaihtoehtoja, joilla kaikilla on omat riskitekijänsä. Siksi voimavarat on suunnattava parhaalla tietämyksellä valittuun ja johdonmukaiseen linjaan.

Helsingissä 26-27.3.1998 pidetyssä kansainvälisessä kiljuhanhikokouksessa todettiin Suomen kiljuhanhi-istutusprojektin huonot tulokset, tarhatun kiljuhanhen uudet DNA - tutkimukset ja käytiin asiasta laaja keskustelu. Näiden perusteella ympäristöministeriö ja WWF:n kiljuhanhityöryhmä haki uutta suuntaa kiljuhanhien tarhaukselle ja istutukselle, joka täsmentyi vielä ympäristöministeriön ja WWF:n kiljuhanhityöryhmän neuvotteluissa 28.-29.11.1998. Kokouksen päätöslauselmassa pidettiin välttämättömänä lopettaa kiljuhanhien istuttaminen Suomen Lappiin. Tärkeimpänä syynä olivat tällöin juuri valmistuneet luonnon ja tarhakiljuhanhien geneettiset tutkimukset. Niissä oli käynyt ilmi, että kiljuhanhen luonnonkanta muodostui kahdesta osapopulaatiosta, läntisestä ja itäisestä, jotka sekoittuvat huomattavan vähän kapealla risteytymisalueella. Fennoskandian linnut olivat pääsääntöisesti läntistä kantaa. Tarhalinnut Suomessa ja Ruotsissa, josta Suomenkin ensimmäiset yksilöt olivat peräisin, olivat sekoitus molemmista osakannoista. Linnut olivat peräisin keskieurooppalaisista lintutarhoista, joissa linnut olivat risteytyneet todennäköisesti hyvinkin pitkän ajan. Myöhemmissä tutkimuksissa kävi vielä ilmi, että ainakin osassa ellei koko tarhakannassa on sekoittuneena tundrahanhen geenejä. Tarhaolosuhteissa näitä läheisiä sukulaislajeja ei oltu pidetty riittävässä määrin erillään.

Alustavat geneettiset tutkimukset tehtiin mitokondrio-DNA:lla. Sen avulla voidaan tehdä karkeita päätelmiä erilaisten kantojen geneettisestä laadusta, koska mitokondriot siirtyvät seuraavalle sukupolvelle vain naaraan kautta. Tarkemmat tulokset voidaan saada, jos tutkimuksiin käytetään tuman DNA:ta. Ruotsista saatujen alustavien tulosten perusteella sikäläisten tarhalintujen perimästä jopa 12-25 % on peräisin tundrahanhelta. Käytettävä kasvatust materiaali ei siten mitenkään täytä IUCN:n asettamaa vaatimusta mahdollisimman lähellä alkuperäistä olevasta palautuskannasta. Suomessa ei ole käytettävissä istutettavaksi sopivaa kiljuhanhikantaa. Tarhakantaa ei voida myöskään "puhdistaa" poistamalla siitä tundrahanhen mitokondrio-DNA:ta kantavat yksilöt, sillä tuman DNA ei ole sidoksissa mitokondrio-DNA:han.

Edellä mainitussa kokouksessa kiljuhanhen suojelun tärkeimmäksi tavoitteeksi otettiin Fennoskandian pohjoisosissa vielä pesivän luonnonvaraisen kannan mahdollisimman monipuolinen tukeminen. Mainittu kanta on edelleen, joskin niukentuneena olemassa. Kanta ei tulle lähitulevaisuudessa kuitenkaan häviämään luonnosta. Kokouksessa todettiin myös, että luonnonkannan ollessa mahdollisesti lopullisesti häviämässä myös istutustoimintaa on tarkasteltava yhtenä vaihtoehtona. Tällöin kuitenkin istukkaiden tulee olla peräisin joko Fennoskandian oman kannan rippeistä tai vaihtoehtoisesti mahdollisimman läheltä Venäjältä peräisin olevista luonnonvaraisista linnuista.

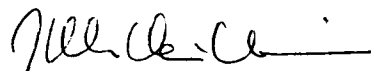
Esille nousseissa kiljuhanhen istutuskavailuissa, on esitetty kiljuhanhen muuttosuunnan kääntäminen kaakon sijasta lounaaseen. Tämä tapahtuisi käyttämällä valkuposkiahania keinoemoina sekä ohjaamalla lintuja kevytlentokoneiden avulla oikeaan suuntaan. Muuttosuunnan kääntämisestäkin on keskusteltu useaan otteeseen kiljuhanhen suojelua arvioitaessa. Hanke on saanut Suomessa laajaa vastustusta. Niinpä ennen operaatioihin ryhtymistä hankkeelle tulisi saada luonnonsuojeluviranomaisten, lintututkijoiden ja luonnonsuojelujärjestöjen riittävän laaja kannatus. Sellaista ei tällä hetkellä ole olemassa.

Kiljuhanhi kuuluu luonnonsuojelulain (1096/1996) mukaan rauhoitettuihin lintulajeihin. Lain 43 §:n mukaan "vierasperäistä eläinlajia, josta ei säädetä metsästyslaissa tai kalastuslaissa, ei saa päästää luontoon, jos on aihetta epäillä, että siitä voi syntyä pysyvä kanta". Lain 37 §:ssä puolestaan todetaan, että "mitä tässä luvussa (eliölajien suojelu) säädetään lajista, on vastaavasti sovellettava alalajiin, rotuun, kantaan ja muotoon". Suomessa käytössä oleva geneettisesti poikkeava ja tundrahanhen perimää sisältävä kiljuhanhikanta ei täytä lain ehtoja. Luonnonsuojelulaissa ei ole poikkeusmenettelyä 43 §:n kiellosta, jolla em. kiljuhanhien luontoon päästämiseen voitaisiin myöntää lupa.

Edellä olevan perusteella ympäristöministeriö katsoo, että vuonna 1998 päätettyjä ja WWF:n kiljuhanhityöryhmän organisoimia toimia Fennoskandian luonnonvaraisen kiljuhanhikannan säilyttämiseksi tulee edelleen jatkaa. Näin ollen olisi tarkoituksenmukaista järjestää uusi laajapohjainen seminaari, jossa olisivat edustettuina luonnonsuojeluviranomaiset, lintutieteellinen tutkimus ja luonnonsuojelujärjestöt. Näiden tehtävänä olisi määritellä kiljuhanhen suojelutoimien seuraavan kymmenvuotiskauden painopisteet.

Koska kiljuhanhen suojelu on myös mitä suurimmassa määrin kansainvälinen asia Euroopan Unionin ja kansainvälisten luonnonsuojelusopimusten puitteissa, on suojelutoimien onnistumisen edellytys se, että niihin sitoudutaan laajasti.

Luonnonsuojelujohtaja

Ilkka Heikkinen

Ylitarkastaja

Matti Osara